

Spirit of Bosnia / Duh Bosne

An International, Interdisciplinary, Bilingual, Online Journal
Međunarodni, interdisciplinarni, dvojezični, online časopis

Umjetnost Mira: Uloga supkultura u postratnom Sarajevu

Nardina Zubanović za PUNKURU

Dijelovi predavanja u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine

U poslijeratnim zajednicama, urbani prostori često postaju mjesta ukrštanja prošlosti i budućnosti. Uništena infrastruktura, napuštene zgrade i zapušteni javni prostori postali su prazna platna za supkulture koje ih koriste za kreativno i političko izražavanje. Grafiti, ulična umjetnost, skejtbord i drugi oblici urbane kulture često zauzimaju ove prostore, stvarajući nove oblike života u gradu.

Stvaranje slobodnih prostora opire se dominantnim ekonomskim i političkim modelima urbane obnove koji često postavljaju prioritet kapitalističkim interesima na račun društvenih potreba. Supkulture, sa svojom sposobnošću da izazovu status quo i ponude alternativne društvene vizije, mogu utjecati na to kako će izgledati "oporavak" poslijeratnih zajednica.

Značaj sarajevske supkulturne scene tokom rata

Rock Under Siege koncert koji je održan 15. januara 1995. godine u Slogi, simbolizirao je nesalomljivi duh mladosti usred haosa. Više od 2.000 obožavatelja hrabro je prisustvovalo niskim temperaturama, ilustrujući njihovu duboku želju da slave život uprkos kontinuiranom teroru opsade. Bendovi sa ratom razorenih linija fronta stigli su gladni i žedni da nastupe.

Adi Sarajlić, voditelj koncerta i voditelj na Radio Zidu, o toj noći je rekao sljedeće:

To su prekrasne uspomene. Prosto sam se naježio... Za mene lično, to je bio jedan od najdražih trenutaka u mom životu. Jučer me je Šoba, koji je svirao u bendu Sikter, podsjetio na to. Bio je to divan trenutak, energija ljudi koji su se okupili. Bio je to kulturni koncert koji će se pamtiti možda pedeset godina jer je bio historijski značajan trenutak za opstanak duha. Na neki način, to je bio vrhunac scene. Sada je došlo do potpunog zaokreta u vrijednostima. Sve je ispunjeno komercijalnom muzikom, dok su tokom rata pozicije bile obrnute – iz Sarajeva su izašli poznati bendovi, dok su drugi bili zamjenski koji su branili grad i svirali rock 'n' roll kada nisu bili u rovovima.

Sarajevo nikada nije imalo takvu scenu, i čvrsto vjerujem da je nikada više neće imati. Rock 'n' roll nije postojao ni prije ni poslije rata.

Subkulture u Sarajevu su nakon rata dobile novu dimenziju. Ratna iskustva, pretrpljene traume i svakodnevni izazovi u razorenom gradu stvorili su generaciju mladih ljudi koji su tražili načine da se nose s novom stvarnošću.

Odličan primjer je *Futura*, Festival elektronske muzike, koji se održavao 1998. i 2000. godine. Uprkos ratnim razaranja, Sarajevo je ostavilo svoj trag na mapi velikih svjetskih festivala. Neki od najvećih DJ-eva tog vremena, kao i organizatori *Love Parade* u Berlinu, bili su dio *Future*. Hiljade mladih ljudi zabavljalo se i zabavljalo u uništenoj robnoj kući Sarajka, sada ARIA Centru, u fabrici VMC Energoinvest, koja je također uništena, kao i u Domu mladih i Skenderiji.

Poslijeratna supkulturna scena pružila je sarajevskoj omladini prijeko potrebne fizičke i simbolične prostore za samoizražavanje. Oporavak grada nije bio samo fizički, već i kulturni i psihološki, a supkulture su odigrale ključnu ulogu u stvaranju tih prostora. Kulturni centri poput SARTR-a (Sarajevskog ratnog teatra) i alternativna mjesta poput KUK-a, Barhane, Sloge, FIS-a, Kina Bosna i AG kluba postali su platforme za održavanje koncerata, izložbi, predstava i okupljanja subkulturnih grupa.

Kroz muziku, umjetnost i uličnu kulturu, supkulturni pokreti postali su instrumenti političke kritike i društvene kohezije, pomažući Sarajevu da se oporavi ne samo fizički, već i kulturno i psihološki.

PUNKURA

Punkura je nezavisna publikacija i platforma za umjetnost i kulturu osnovana 2021. godine u Sarajevu, a koju zajednički uređuju Nardina Zubanović i Adrian Pecotić.

Projekat je nastao tokom pandemije COVID-19 kao odgovor na nestajanje pristupačnih kulturnih prostora, nezavisnih medija i platformi posvećenih savremenoj umjetničkoj produkciji, kulturi mladih i kritičkom društvenom dijalogu u Bosni i Hercegovini. U trenutku kada je kulturno učešće postajalo sve više digitalizovano, Punkura je odlučila da kreira besplatno distribuiranu fizičku publikaciju koja bi mogla direktno doprijeti do ljudi kroz svakodnevni urbani život.

Objavljena u džepnom A5 formatu i distribuirana besplatno, Punkura cirkulira kroz kulturne objekte, kafiće, galerije, festivale, javne prostore i lokacije gdje se odvija društveni i kulturni život Sarajeva. Njena misija je učiniti savremenu kulturu dostupnom izvan tradicionalnih institucionalnih okvira i stvoriti mogućnosti za učešće, vidljivost i dijalog.

Punkura se fokusira na savremenu umjetnost, javni i privatni prostor, kulturu skejtboarda, učešće mladih, feminizam, LGBTQ+ zajednice, glasove manjina, poeziju, vizuelne umjetnosti, nezavisno izdavaštvo i društveno angažovane kulturne prakse.

Publikacija je posebno posvećena povezivanju institucionalnih i nezavisnih kulturnih scena, podršci mladim umjetnicima i kulturnim radnicima, dokumentiranju savremenih

umjetničkih i supkulturnih praksi i izgradnji međunarodnih kulturnih mreža kroz saradnju na lokalnom nivou.

Od svog osnivanja, Punkura je objavila pet izdanja, uključujući i specijalno pilot izdanje. Među saradnicima su bili umjetnici, pisci, fotografi, kustosi, skejteri, dizajneri i kulturni radnici iz Bosne i Hercegovine, Austrije, Francuske i drugih evropskih konteksta.

Punkura je nastala iz neformalne kulturne inicijative *Kolektiv Kreativa*, zajednice umjetnika i kulturnih radnika aktivnih na nezavisnoj kulturnoj sceni Sarajeva. Ova međugeneracijska pozadina nastavlja oblikovati kolaborativni i društveno orijentirani pristup publikacije, okupljajući i nove i etablirane kulturne radnike.

Pored izdavačkih aktivnosti, Punkura je organizirala i učestvovala u izložbama, diskusijama, prezentacijama, festivalima i javnim programima. Nedavne aktivnosti uključuju učešće na BLART festivalu u Banjoj Luci, *Art for Peace* u Historijskom muzeju Bosne i Hercegovine u Sarajevu, *PitchWise* festivalu, događajima u Galeriji Boris Smoje i raznim saradnjama s nezavisnim kulturnim inicijativama i institucijama.

Publikacija je putovala i razvijala veze širom Sarajeva, Beča, Pariza, Avignona, Arlesa, Marseillea, Douarneneza i drugih evropskih gradova, stvarajući prilike za razmjenu između lokalnih i međunarodnih kulturnih zajednica.

Ključni institucionalni partneri Punkure uključuju Austrijski kulturni forum i Francuski institut u Bosni i Hercegovini. Punkura je 2025. godine dobila nagradu za najbolji projekat u okviru programa Kreativni Elan koji su organizovali Francuski institut i Fondacija IMPAKT, što je dovelo do produkcije prvog francusko-bosanskog izdanja Punkure i razvoja novih kulturnih saradnji između Bosne i Hercegovine i Francuske.

Danas, Punkura funkcioniše i kao publikacija i kao kulturna platforma, dosežući publiku od otprilike 3.000 čitatelja i pratitelja putem štampanog izdavaštva, javnih događaja, umjetničke saradnje i međunarodne kulturne razmjene.

PUNKURA online

<https://punkura.xyz/the-content/>

<https://linktr.ee/punkurazine>

The preceding text is copyright of the author and/or translator and is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial-NoDerivs 3.0 Unported License.